

Zpráva o případech, v nichž nebylo dosaženo nápravy ani postupem podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv

Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky o případech, v nichž se mi nepodařilo dosáhnout dostatečných opatření k nápravě ani cestou vyrozumění nadřízeného úřadu či vlády nebo informováním veřejnosti o zjištěných ze šetření podle § 20 zákona o veřejném ochránci práv.

A. Zdravotní pojišťovny jsou povinny poskytovat informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím (sp. zn. 7250/2015/VOP)

Obrátil se na mne stěžovatel, kterému **Revírní bratrská pokladna (RBP) odmítla poskytnout požadované informace**. Stěžovatel chtěl vědět, zda konkrétní osoba, která jej fyzicky napadla a způsobila mu zdravotní újmu, pojišťovně uhradila náklady na jeho léčení.

Pojišťovna jeho žádost odmítla. Argumentovala tím, že se na ni zákon o svobodném přístupu k informacím (zákon č. 106/1999 Sb.) vztahuje pouze v omezeném rozsahu, tedy jen pokud jde o její rozhodovací činnost (např. ve věcech pojistného). V jiných oblastech se nepovažuje za subjekt povinný k poskytování informací.

Tento názor pokládám za mylný, protože **zdravotní pojišťovny jsou veřejnými institucemi** a mají tak povinnost poskytovat informace v širším rozsahu, než pouze ve vztahu k jejich rozhodovací činnosti.

V roce 2007 **Nejvyšší správní soud** potvrdil, že VZP je veřejnou institucí podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Postavení ostatních zdravotních pojišťoven se od VZP v tomto ohledu neliší.

Co je „veřejná instituce“ zákon o svobodném přístupu k informacím nedefinuje, ale její znaky vymezil svým nálezem **Ústavní soud v roce 2007**. Nemusí být splněny všechny zároveň. Pro charakteristiku instituce jako veřejné postačí, pokud jsou převažující. Jsou jimi veřejný účel; státní dohled nad činností instituce; vytváření jednotlivých orgánů instituce státem; zřizovatelská pozice státu vůči dané instituce; vznik instituce na základě veřejnoprávního úkonu (právního předpisu, rozhodnutí atd.).

Zdravotní pojišťovny podle mne tyto znaky z větší části splňují. O Revírní bratrské pokladně platí, že byla zřízena rozhodnutím Ministerstva práce a sociálních věcí; třetinu členů její správní i dozorčí rady jmenuje vláda; podléhá kontrole ze strany Ministerstva financí a Ministerstva zdravotnictví; provádí veřejné zdravotní pojištění, tj. hospodaří s veřejnými prostředky za účelem uspokojení veřejné potřeby – zajištění péče o zdraví obyvatelstva.

Revírní bratrská pokladna proto je veřejnou institucí a jako taková patří ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb. mezi povinné subjekty s plnou informační povinností.

Proto jsem Revírní bratrské podkladně, zdravotní pojišťovně, navrhla, aby:

- a) akceptovala, že je povinným subjektem podle § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, a
- b) v tomto směru upravila své vnitřní předpisy a informace o sobě jako povinném subjektu zveřejněné na jejích webových stránkách.

Revírní bratrská pokladna odmítla tyto návrhy akceptovat. Jelikož se mi nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.

B. Odmítnutí přiznání tzv. hornického starobního důchodu (sp. zn. 704/2016/VOP)

Zabývala jsem se podnětem stěžovatele ve věci nepřiznání tzv. **hornického starobního důchodu při dosažení 59 let věku**. Po posouzení celé věci jsem ve zprávě o šetření dospěla k závěru, že Česká správa sociálního zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) v záležitosti stěžovatele pochybila, když mu pro účely snížení důchodového věku odmítla zhodnotit i zaměstnání získané ve II. kategorii funkcí.

Jelikož se ČSSZ neztotožnila s mým závěrem, vydala jsem své závěrečné stanovisko, v němž jsem uvedla, že se zcela nepochybně **jedná o komplikovanou problematiku**, která dosud pravděpodobně nebyla předmětem soudního přezkumu. Důvodem je zřejmě i skutečnost, že se v oblasti hodnocení pracovních kategorií nevyskytuje často. Právě řečené přispělo k tomu, že na danou záležitost existují různé názory. Mám však za to, že sčítání zaměstnání I. pracovní kategorie, I. kategorie funkcí a zaměstnání II. kategorie funkcí je v daném případě možné.

Domnívám se, že zákonodárce postavil v § 174 odst. 1 písm. d) zákona o sociálním zabezpečení službu ve II. kategorii funkcí na roveň službě v I. kategorii funkcí právě proto, že chtěl umožnit sčítání zaměstnání získaného v těchto kategoriích pro účely snížení důchodového věku (... nebo 15 roků v zaměstnání uvedeném v § 14 odst. 2 písm. b/ až l/ anebo 15 roků ve službě I. nebo II. kategorie funkcí). Jinak by citované ustanovení, resp. jeho část, postrádalo smysl. V takovém případě by zákonodárce v předmětném ustanovení II. kategorii funkcí vůbec nezmiňoval.

Argumenty, kterými ČSSZ obhájí svůj názor, dle mého soudu nemohou vyvrátit jednoznačné znění ustanovení § 174 odst. 1 písm. d) zákona o sociálním zabezpečení. Za situace, kdy v předmětném zákoně není stanovena jiná jasná formule pro sčítání různých kategorií, případně formule určitý postup vylučující, je podle citovaného ustanovení možné sčítat dobu zaměstnání získanou v I. pracovní kategorii a v I. a ve II. kategorii funkcí. Z jazykového výkladu jednoznačně vyplývá, že zákonodárce formuloval obě podmínky ve slučovacím poměru, neboť použil spojku „nebo“. Účelem takto formulovaných podmínek bylo zrovnoprávnění obou kategorií funkcí. Mám za to, že můj názor podporuje i důvodová zpráva k zákonu č. 235/1992 Sb., ve své zvláštní části k bodu 29.

Ani po vydání závěrečného stanoviska se mi však nepodařilo dosáhnout změny, proto jsem dle § 20 zákona o veřejném ochránci práv informovala ministryni práce a sociálních věcí. Vzhledem k tomu, že ani **ministryně nesdílí můj právní názor**, sdělila jsem stěžovateli,

že jsem v jeho věci vyčerpala všechny možnosti, které mi zákon o veřejném ochránci práv nabízí. **Jelikož se mi nepodařilo dosáhnout nápravy ani prostřednictvím sankce, informuji o této skutečnosti Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.**

C. Postup Městského úřadu Kuřim při výkonu sociálně-právní ochrany dítěte (sp. zn. 6899/2014/VOP)

V červnu 2016 jsem vydala závěrečné stanovisko ve věci postupu odboru sociálních věcí a prevence Městského úřadu Kuřim (dále jen „OSPOD“) při výkonu sociálně-právní ochrany nezletilé. Pochybení jsem shledala v nedostatecích v sociální práci s rodinou a nedostatečném individuálním plánování ochrany dítěte. Za neefektivní jsem považovala předávání informací mezi pracovníky úřadu.

Skutkově lze případ shrnout tak, že od rozchodu rodičů dítěte (únor 2013) se nezletilá s otcem postupně odmítala stýkat. Rodina na základě doporučení OSPOD navázala spolupráci s odborníkem, následně s odborným zařízením, kde se realizovaly asistované styky, které k obnově vztahu otce s dcerou nepomohly. Počátkem roku 2014 podala matka nezletilé na otce trestní oznámení pro podezření z týrání dítěte. Týž měsíc zařízení doporučilo styky otce s dcerou přerušit. Soud styky nezletilé s otcem zrušil a již je neupravil. Počátkem září 2014 orgány činné v trestním řízení skutečně zahájily trestní stíhání otce, obvinily jej z týrání svěřené osoby.

OSPOD již koncem roku 2013 správně vyhodnotil, že je nezletilá ohroženým dítětem a následně vypracoval individuální plán ochrany dítěte. Znalecký posudek vypracovaný v rámci trestního řízení v dubnu 2015 však u nezletilé diagnostikoval pozůstatky syndromu týraného dítěte. Dle mého soudu **měl proto OSPOD bezprostředně reagovat na závěry znalce a do individuálního plánu promítnout konkrétní kroky a opatření**, které by nezletilé pomohly se se situací vypořádat.

Z důvodů psychických problémů nezletilé zajistila matka dceři (na základě doporučení OSPOD) psychoterapii (do léta 2015). Z vyjádření OSPOD nebylo zřejmé přesné období, problémy, četnost a výsledek návštěv nezletilé u odborníka. Bohužel ani ve vyjádření vedoucí odboru sociálních věcí a prevence jsem nenašla jakoukoli zmínku, přesněji upřesnění či vysvětlení tehdejší situace. Zdůraznila jsem, že se **OSPOD nemůže spokojit s tvrzením pečujícího rodiče, že řeší psychické problémy dítěte návštěvami odborníka, či vyčkávat na závěry znaleckého posudku**. OSPOD by měl, dle mého názoru, v takto závažném případě participovat na zakázce a monitorovat výsledky intervence psychologa.

Vzhledem ke skutečnosti, že se Městský úřad Kuřim s mým hodnocením neztotožnil, vyrozuměla jsem nadřízený Krajský úřad Jihomoravského kraje, který přislíbil danou věc zařadit do programu další pravidelné pracovní porady podřízených úřadů. **V této individuální věci však již nelze dosáhnout nápravy, proto o dané záležitosti informuji Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky.**

V Brně dne 23. ledna 2017

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv